

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנתם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

פ' זכור

(חלק בא)

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מחזור הראשון של לימוד הלוקטי שיחות

שבוע פרשת תצודה, פרשת זכור, הייא אדר, ה'תשפ"ג (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2023
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

פ' זכור

ומחיית עמלק⁷, עד שהקריאה דפורים היא⁸ הפרשה דמלחמת עמלק („ויבא עמלק“⁹); ויתירה מזו: הטעם שפ' זכור נקראת בשבת לפני הפורים הוא „כי היכי דלא תיקדום עשי' לזכירה“¹⁰, הרי, שימי הפורים הם „נשי" של הזכירה דפ' זכור –

וא"כ מפני מה נצרכת תקנה מיוחדת על קריאת זכירת עמלק, עד שהשבת נקראת בשם „שבת פרשת זכור" וכי"ב?

ומזה משמע, שהתקנה דפ' זכור היא (לא רק מפני שאין זמן מיוחד לזכור את מעשה עמלק, אלא) מפני שישנו יתרון וענין מיוחד בזכירת מעשה עמלק¹¹ לגבי שאר הזכירות.

וצריך להבין: מהו הענין המיוחד בזכירת מעשה עמלק, שלא נמצא בשאר הזכירות, שמטעם זה נקבעה קריאה מיוחדת לזכירה זו דוקא?

ולכאורה, אדבבה: שאר הזכירות הם ענינים כלליים בהנהגת איש ישראל

א. בנוגע לתקנה¹ דקריאת פרשת זכור² („זכור³ את אשר עשה לך עמלק“) בשבת קודם הפורים – הקשה במגן אברהם⁴:

הלא מצינו כמה וכמה מצוות של „זכירה" – כגון ה„זכירות“⁵ שיש לזכור⁶ בברכות קריאת שמע (ובקריאת שמע); מתן תורה, מעשה עמלק, מעשה מרים, שבת ומעשה העגל – ולמה תיקנו קריאה בתורה בפ' עמלק דוקא, ולא „בזכירות אחרים“?

ותירץ: „מתן תורה יש לנו חג עצרת וה"ה שבת, ומעשה מרים ומעשה עגל לא תקנו מפני שהי' גנותן של ישראל“.

אבל לכאורה אין זה תירוץ מספיק, שהרי גם בקשר למעשה עמלק – ישנם ימי הפורים, שתוכנם שייך לזכירת

(1) כ"ה במג"א שצויין בהערה 4. וראה מג"א סתרפ"ה, דאף שקריאת פ' זכור הוא מה"ת, זה שקוראים אותה בשבת זה דוקא הוא תקנת חכמים. וכ"ה בשו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ב סי"ג שהוא „מתקנת אנשי כנה"ג" (אף שכתב (שם סט"ז) ש„פרשת זכור היא חובה מן התורה“).

הדיעות בזה – ראה אנציקלופדי' תלמודית ע' ארבע פרשיות (ע' קסו), ע' זכירת מעשה עמלק (ע' ריט ואילך).

(2) מגילה ל, א.

(3) ס"פ תצא (כה, יז"ט).

(4) סי' ס סק"ב.

(5) הובא ג"כ בשו"ע אדה"ז שם סעיף ד. וכן הכניסן אדה"ז בסידורו לאחרי תפלת שחרית (שש זכירות).

(6) נוסף לזכירת יצי"מ שנזכרה בפירוש בפ' ציציית.

(7) ראה חינוך מצוה תרג: ודין הי' לקרותה (פ' זכור) ביום פורים לפי שהוא מענינו של יום כי המן הרשע הי' מזועזע. ובפרשיי מגילה (כט, א ד"ה ומפטיקין): לסמוך מחיית עמלק למחיית המן. וראה רמב"ן ס"פ תצא: ויהי' סמך למקרא מגילה מן התורה. ועוד.

(8) משנה מגילה ל, סע"ב. ובמג"א סתרפ"ה שם שבזה יוצא מ"ע דקריאת פ' זכור.

(9) בשלח יז, ח ואילך.

(10) מגילה ל, א.

(11) עד שלרוב הפוסקים קריאת פ' זכור היא מ"ע מה"ת (ראה הנסמן בהערה 1).

של יחיד מישראל, ועאכו"כ – לימוד כללי¹⁹.

ב. והתמיהה אף גדולה מזו: תכליתה של זכירת עמלק היא – מחייבת עמלק²⁰, כהמשך הכתובים (לאחרי „זכור גו'") – „והי' ²¹ בהניח ה' אלקיך לך מכל אויביך גו' תמחה את זכר עמלק גו'". וכביאור הרמב"ם²² בזה: „צונו לזכור מה שעשה לנו עמלק . . (ולשנוא אותו)²³ בכל עת ועת ונעורר הנפשות במאמרים להלחם בו".

ומאחר שבזמן הזה אין אפשרות לקיים את הציווי דמחייבת עמלק בפועל – כי: (א) מצות מחייבת עמלק אינה אלא כשישראל על אדמתם²⁴ (ובמצב

ובכל עת ובכל מקום: מעמד הר סיני – מתן תורה – הרי הוא יסוד כל התורה ומצוותי'; שבת היא מן המצוות הכלליות¹², ופועלת היא (לא רק על יום השבת בלבד, אלא) גם על כל ששת ימי החול¹³; ולאידך, מעשה העגל – הוא היפך דאנכי ולא יהי' לך. ועוד, דכיון ש„וביום פקדי ופקדתי גו'"¹⁴ – מזכיר מעשה זה לאדם מישראל שעליו להיות זהיר בסור מרע כדי שלא יבוא לידי „אפקוד עליהם עונותיהם", ובכלל זה גם – להיות זהיר בעשה טוב; ואפילו מעשה מרים, שהוא לכאורה ענין פרטי, שלא גרם כל תוצאות לכלל ישראל לכל הדורות – הרי גם בזה ישנה הוראה¹⁵ לכלל ישראל עד כמה יש להזהר מלשון הרע¹⁶, שהוא מהעבירות הכי חמורות, כמו שאמרו חז"ל¹⁷ ש„מגדיל עונות כנגד ג' עבירות עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים", ויחד עם זאת – הריהו מן העבירות שהזהירות מהן בשלימות קשה ביותר¹⁸.

משא"כ זכירת מעשה עמלק היא מצוה פרטית, אשר לכאורה אינה נושאת בתוכה שום לימוד בהנהגתו

(19) ראה חינוך שם, שזכירת מעשה עמלק אינה „עיקר בדת" כזכירת יצ"מ (שכן „די לנו בזה לזכור הענין פעם א' בשנה כו'"). ולהעיר שהרמב"ם לא מנה מצות זכירת עמלק בין המצוות ההכרחיות (בסהמ"צ סוף המ"ע).

בחדשים (מל"ת התלויות בארץ ישראל פ"ב) ועוד, שזכירת עמלק ענינה לזכור שבשביל שרפו ידיהם של ישראל מן התורה ומן המצות בא עמלק, אבל עדיין צריך ביאור: ענין זה (שעי' רפיון במצות בא עונש על בני"י) מצינו כו"פ בתורה (כולל מעשה העגל שהוא א' מהזכירות הנ"ל), ומהו הענין המיוחד שבזכירת עמלק דוקא? ולהעיר מצפ"ע עה"ת ס"פ בשלח.

(20) ראה ביאור הר"פ פערלא לסהמ"צ לרס"ג מ"ע נט (רסא, ב) שמתעם זה לא מנה בה"ג וסיעתו העשה זכירת עמלק כי היא בכלל העשה דמחיי'. וראה לקמן סעיף ג.

(21) תצא שם, יט.

(22) מ"ע קפט. וראה חינוך שם, שלכן נשים פטורות מזכירת עמלק.

(23) בתרגום הר"ח העליר ור"י קאפח: ושנאמר (את) זה.

(24) כמחז"ל (סנהדרין כ, ב. ובכ"מ. רמב"ם ריש הל' מלכים) „ג' מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ . . ולהכרית זרעו של עמלק".

(12) ועיין ס' החינוך מצוה לב: משרשי מצוה כו' כל יסודי דת ומלבד כו' יש בו כו'.

(13) עיין רמב"ן יתרו כ, ח.

(14) תשא לב, לד ובדחז"ל עה"פ.

(15) נחוצה תמיד, כי בלא זה אין אדם ניצול (מאבק) לה"ר בכל יום כדלקמן בפנים.

(16) ראה מפרשים לתצא כד, ט. רמב"ן ס"פ תצא. ועוד. מג"א ושו"ע אדה"ז ס' ס שם.

(17) ערכין טו, ב.

(18) דאין אדם ניצול ממנה בכ"י (ב"ב קסד,

ב).

נפרד לזכור את מעשיהם הרעים כו'³¹, כדי להביא לידי כך ש"נעורר הנפשות . . להלחם בהם"³².

ומזה גופא מוכח, שאע"פ שהתכלית דזכירת עמלק היא מחיית עמלק, ישנו ענין הנפעל בזכירת עמלק מצד עצמו

— ומטעם זה מנה הרמב"ם³³ (ועד"ז עוד מוני המצוות³⁴) את מחיית עמלק וזכירת עמלק לב' מצוות נפרדות שלכל אחת גדרים מיוחדים. ולדוגמא — מחיית עמלק היא מהמצוות שהן "חובה על הציבור"³⁵ (ולכמה דעות³⁶ היא מצוה על המלך (של הציבור³⁷)), וכמה תנאים למצוה זו (דוקא לאחר כניסת בני ישראל לארץ ועוד); משא"כ זכירת עמלק היא מצוה על כל יחיד בפני

של מנוחה — "בהניח ה' אלקיך לך מכל אויביך מסביב בארץ גו"²⁵); (ב) אף אילו נתקיימו התנאים הנ"ל, לא היתה אפשרות לקיים את מחיית עמלק, כי "כבר עלה סנחריב ובלבל את העולם וכל דפריש מרובא פריש"²⁶ —

נמצא, לכאורה, שהענין דזכירת עמלק בזמן הזה אינו נוגע לפועל (כל כך) — ואעפ"כ נקבעה קריאה מיוחדת ושבת מיוחדת דוקא על זכירה זו?

ג. ויוכן בהקדים הביאור בעצם הענין דמצוות זכירת עמלק, דלכאורה:

(א) מאחר שהתכלית דזכירת עמלק היא²⁷ — מחיית עמלק (כנ"ל), למה ישנו חיוב על זכירת עמלק גם בזמן שע"פ תורה אין אפשרות למחות את עמלק בפועל²⁸?

(ב) לשם מה יש צורך מעיקרא בציווי מיוחד²⁹, "זכור את אשר עשה לך עמלק" כדי לעורר את "הנפשות במאמרים להלחם בו", ולא די בציווי "תמחה את זכר עמלק" עצמו?

(ע"ד הציווי "לא תחי' כל נשמה"³⁰ אודות ז' אומות, שלא מצינו עמו ציווי

(31) אף יש לחלק כי בעמלק הציווי למחות "זכר עמלק" — "משור ועד שה" (רש"י ס"פ תצא, מש"א טו, ג (הפטורה דפ' זכור). וראה מכילתא ס"פ בשלח. מדרש ההלים ט, ז. ועוד. לקו"ש ח"ד ע' 89 (הערה 17) — ולכן צ"ל זכירה מיוחדת לעורר השנאה בלב אל עמלק. וראה טעמי מצות להרדב"ו מצוה תקצא.

(32) בסהמ"צ מ"ע קפח-קפט.

(33) סמ"ג עשין קטו-קטז. ועוד.

(34) סהמ"צ להרמב"ם בסוף המ"ע. וגם הרס"ג מנאה במנין הפרשיות (פרשה סא). וראה חינוך מצוה תרד. ביאור הרי"פ פערלא למ"ע נט שם.

(35) רמב"ן ובהי"ט ס"פ בשלח. יראים סרצ"ט (בהשלם — סתלי"ה). וראה לקו"ש ח"ד ע' 302 (הערה 31) דאולי גם להרמב"ם מצות המלך הוא (ע"ש). וראה הערה הבאה.

(36) ד"ל דמצוות המלך (שהוא — הכל) הן סוג מיוחד במצוות הציבור. ואכ"מ.

(37) רמב"ם הל' מלכים פ"ה ה"ה. וראה לשונו בסהמ"צ ומנין המצות בריש ספר היד (מ"ע קפט). וראה הדיעות שצ"ל זכירת מעשה עמלק בכל יום — הובאו באנציקלופדי' תלמודית ע' זכירת מעשה עמלק (ע' רכב).

(25) מנ"ח מצוה תרד. ולהעיר מצפ"ע הנ"ל.

(26) משא"כ להטעם שהובא לעיל הערה 19 (ראה מלאכת שלמה למגילה פ"ג מ"ד).

(27) ודוחק לומר שהוא רק כדי להיות מוכנים למלחמת עמלק בביאת המשיח (דאחכה לו בכל יום שיבוא). ולהעיר מספרי ורש"י עקב יא, יז (יח).

(28) ועד"ז בבשלח (יז, יד): כתוב זאת זכרון

בספר ושים באזני יהושע גו'.

(29) שופטים כ, טז.

(30) כהמשך הכתובים שם (פסוק יח) — ועד"ז בכ"מ — "למען אשר לא ילמדו אתכם לעשות ככל תועבתם גו'".

עלול להמצא „עמלק“⁴¹, המבקש לפעול עליו שימרוד ח"ו ברבוננו, וכאשר הוא מקיים „זכור את אשר עשה לך עמלק“ כדבעי⁴², נפעלת מחיית וביטול עמלק שבנפשו⁴³ – נעקרת ונמחקת כל נטי' ד„(יודע כו') ומתכוין למרוד בו“.

ועפ"ז יובן הטעם שנקבעה קריאה מיוחדת בתורה דוקא על זכירה זו – כיון שהתורה היא המושלת על מציאות העולם (ע"ד דברי חז"ל⁴⁴ הידועים על הפסוק⁴⁵ „לא-ל גומר עלי“), ולכן, ע"י קישור זכירת עמלק לקריאת התורה, נעשה הדבר לזכרון הפועל את מחיית עמלק שבנפשו⁴⁶.

ה. וזהו גם א' הביאורים בזה שקריאת פ' זכור היא (לדעת רוב הפוסקים⁴⁷) מצות עשה מן התורה:

מן העילויים שבמצוות דאורייתא לגבי המצוות דרבנן הוא, שלמצוות דאורייתא פעולה חזקה יותר על (ובתוך) העולם; כידוע האריכות בדברי האחרונים⁴⁸ לחלק בין איסורי

עצמו, והיא מצוה תמידית³⁸, בכל מקום ובכל זמן –

והענין הנפעל ע"י זכירת עמלק מצד עצמה, הוא ענין כללי בכל התורה, יותר מאשר בשאר הזכירות הנ"ל (כדלקמן סעיף ז).

ד. והביאור בזה:

ענינו של עמלק הוא – „יודע את רבוננו ומתכוין למרוד בו“³⁸. ולכן, בטרם יוכל אדם לקיים את מחיית עמלק בעמלק כפשוטו, עליו להבטיח תחילה, שבו עצמו (בקרבנו) לא יהי „עמלק“ – „יודע את רבוננו ומתכוין למרוד בו“ (ואפילו בדקות, כדלקמן סעיף ו).

וזהו תוכן מצות זכירת עמלק³⁹: אין זה רק זכרון על מנת לעורר את האדם לאחרי זה לעשי' (מלחמת ומחיית עמלק כפשוטו), או זכרון המביא לזהירות מענין בלתי רצוי (ע"ד זכירת מעשה מרים – המביאה לזהירות מלשון הרע) – אלא זכירת עמלק גופא פועלת את מחיית עמלק שבלב, באדם גופא⁴⁰.

כלומר: בנפשו של אדם מישראל

(41) ראה תו"א תצוה סד"ה זכור: וזרעו של עמלק פ"י הזריעה שלו שזרעה בישראל להיות להם בתי' זו.

(42) להעיר מלקו"ש ח"ט (ע' 223-4) בביאור מחז"ל (פדר"א פמ"ד), „האיך יתקיימו שניהם זה זכור (דעמלק) וזה זכור (דשבת)“.

(43) ראה גם פנים יפות ס"פ תצא.

(44) ירושלמי נדרים פ"ו ה"ח. ועוד.

(45) תהלים נז, ג.

(46) ראה גם סה"מ תר"פ (ע' רצה): וע"י הקריאה שקורא פ' מחיית עמלק בתורה מתבטל עי"ז קליפת עמלק. וראה לקו"ת במדבר יג, ג.

(47) ראה הערה 1.

(48) ראה שו"ת צפע"נ (ירושלים תשכ"ה) סל"ג ובהסמך במפענח צפונות קונטרס „מאה סברות“ בתחלתו. אטוון דאורייתא כלל יו"ד.

(38) כן הובא בכ"מ (סה"מ תקס"ב ע' קעב. סה"מ תקס"ה ח"א ע' שצה. סה"מ הצ"צ מצות זכירת מעשה עמלק פ"א צה, א). ובכ"ח על עמלק. – לשון זה מצאתי לע"ע בתו"כ בחוקותי כו, יד (הובא ברש"י בחוקותי שם. נח י. ט. לך יג, יג) – אבל לא על עמלק. ובאוה"ת פרשת זכור (ע' א'תשפו) מקשר זה עם מחז"ל (אסת"ר פ"ז, יג) „ומהיכן בא עמלק . . מאצל בלעם הרשע“, שבו נאמר (בלק כד, טז) „ויודע דעת עליון“.

(39) ראה בכ"ז ד"ה זכור תרס"ה פרק ת.

(40) אלא שזה גופא הוא כדי שיוכל לקיים מחיית עמלק בעולם כפשוטו, כנ"ל סעיף ב (מסה"צ להרמב"ם).

על הקבלת-עול שבקיום המצוה (שהיא ציווי הקב"ה);

משא"כ בקיום מצוות דרבנן, אשר בהן סגולת המצוה אינה בתוקף כ"כ, ניכר שהאדם מקיים מצוות (לא מפני שעל ידן פועל ענינים נעלים בעולם, אלא) להיותו עבד ה' הממלא את רצון וציווי המלך.

אבל בנוגע ל"חפצא" – מה שהמצוות צריכות לפעול בעולם⁵² – הרי אדרבה, במצוות דאורייתא ישנו כח התורה⁵³ להשפיע ולפעול על החפצא (המציאות) בעולם באופן שאינו במצוות דרבנן, כנ"ל.

ולכן קריאת פ' זכור⁵⁴ היא מצות עשה מן התורה, ודבר זה נותן כח נוסף שזכירת עמלק תפעל את מחיית עמלק (בנדון דידן – שבאדם⁵⁵).

ו. כיון שזכירת עמלק היא מצוה תמידית, מובן, שזהו ענין שכל אדם צריך להשמר מפניו תמיד, בכל הזמנים.

שכן, אע"פ שאין מקום ח"ו וח"ו לומר, שאדם מישראל צריך (תמיד) להשמר מלהיות, "יודע את רבונו

דאורייתא לאיסורי דרבנן, שאיסורי דאורייתא הם איסור חפצא – היינו שהחפץ נעשה דבר מתועב כו', משא"כ איסורי דרבנן הם (לכמה דעות) איסור גברא בלבד, איסור שהחכמים מטילים על האדם, אבל לא על חפצי העולם עצמם.

– המעלה שבמצוות דרבנן על מצוות דאורייתא, כמאמר חז"ל⁴⁹ ערבים עלי דברי סופרים יותר מדברי תורה, הרי היא נוגעת בעיקר לגברא, לפי שבקיום המצוות שהוסיפו רבנן – באה לידי ביטוי העריבות והתשוקה להיות עבד ה', שמתוך כך מבקש האדם לכתחילה גזור עלינו גזירות⁵⁰, ואח"כ אינו מסתפק בזה ואף מוסיף עליהן גזירות, או – עושה סייג לתורה (לגזירות) כדי להבטיח את קיום הגזירות.

ועוד י"ל: במצוות דאורייתא, מאחר שפעולתן בעולם היא בתוקף יותר, אינו ניכר כ"כ שקיום המצוה הוא מצד ציווי הקב"ה בלבד, כיון שסגולת המצוה (פעולתה בעולם) מעלימה⁵¹

וראה תניא פ"ח. ובארוכה שיחות אחש"פ והתועדויות שלאח"ז תשל"ו.

(49) ראה ע"ז לה, א וברש"י שם. ירושלמי ברכות פ"א ה"ד. ועוד.

(50) מכילתא יתרו כ, ג (במכילתא לפנינו: אמרו לו עבדיו גזור עליהם גזירות. אבל ברמב"ן עה"ת יתרו (שם, ב) וכן בהשגותיו לסהמ"צ (מל"ת ה) ובמאירי בפתחה לאבות (בשם המכילתא): גזור עלינו (לנו) גזירות. ו(גם) גירסא זו הובאה בדא"ח – ד"ה בראשית ברא תש"ג פכ"ו. ועוד).

(51) ע"ד הידוע דשכל מעלים על רצון ומסנ"פ (סה"מ: אידיש ע' 5 ואילך. קונטרסים ח"ג ע' קכא ואילך. תש"ט ע' 119 ואילך).

(52) שזהו ענין עיקרי בקיום המצות – עיין תניא פל"ז-ז.לח.

(53) להעיר מתו"א (לד, ב. דרמ"צ עד, ב) במעלת כח של דאורייתא על דרבנן, דבדאורייתא (שהיא המשכה מלמעלה למטה), "מי מעכב ומי מונע לה" ית"ש והיד ה' תקצר", משא"כ בדרבנן, "שהם המשיכו להיות גילוי זה".

(54) נוסף לזה שזכירת עמלק בכלל היא מ"ע מה"ת (שבזה שווה לשאר הזכירות הנ"ל ס"א). ולהעיר שגם כסה"מ תר"פ שם מדגיש שקריאת פ' זכור היא דאורייתא.

(55) שפעולת המצוה בהאדם הו"ע של "חפצא" (שבגברא גופא).

והביאור בזה⁶²:

פעולות ד' האותיות של שם הוי' על איש ישראל, ואופן קיומן והמצאותן בנפש האדם (אדמה לעליון⁶³, בצלמנו⁶⁴) הרי הם: יו"ד ה"א – חכמה בינה (שכל), וא"ו – מדות שבלב ותורה, ה"א – זכור ומעשה, מצוות⁶⁵.

עיקר מלחמת עמלק היא – על קיום הדברים בפועל ממש. למוחין גופא – בחי' י"ה – אינו מתנגד כ"כ. לא איכפת לו כ"כ שיהי' האדם יודע את רבונו, ותהי' בידו הבנה (כלבד) באלקות, אלא רצונו שהדבר לא יפעל על המדות שבלב (המביאות לידי) מחשבה דיבור ומעשה (בחי' ו"ה). ואדרבה, במצב זה המרידה – מרידה איומה ביותר היא; ודבר זה מודגש בלשון חז"ל "יודע את רבונו" – היינו שיש לו ידיעה ברכונו – ואעפ"כ "מתכוין למרוד בו", מפני שלידיעה אין כל השפעה על המדות ועל מחשבה דבור ומעשה.

ומפרט זה דעמלק – שהיותו "יודע את רבונו" אינו מביאו לידי קבלת עול רבונו עכ"פ לפי הידיעה (דקבלת עול מכריחה תורה ומצוות, וכאשר חסר

יו"ד (סרע"ו ס"ט) לא נמנה בו שמות שאינן נמחקים, אבל ראה רמב"ם שם ה"ד (משבועות לה, ב) שהוא שם בפ"ע ואינו נמחק, וכן בשו"ע שם ס"י. וראה ביאורי הגר"א לשו"ע שם סק"י ט. (62) ראה בכ"ז – תו"א ס"פ תצוה. ד"ה זכור בסה"מ תקס"ה ח"א וביאורו. סידור שער הפורים. סהמ"צ להצ"צ מצות זכירת מעשה עמלק.

(63) עשרה מאמרות מאמר אכ"ח ח"ב פל"ג ועוד. שלה"ב, כ. ובכ"מ.

(64) בראשית א, כו.

(65) ראה בכ"ז אגה"ת ספ"ד. לקו"ת ר"פ

ראה. ובכ"מ.

ומתכוין⁶⁶ למרוד בו"; מכל מקום עליו להשמר לעולם מהענין ד"עמלק" בדקות. ובפרט שממצב זה עלול סוף-סוף להגרם ענין של "יודע כו' ומתכוין למרוד בו", ר"ל.

והביאור: על הפסוק^{66*} "כי יד על כס י"ה מלחמה לה' בעמלק", אמרו חז"ל "אין שמו שלם כו' עד שימחה שמו של עמלק"⁶⁷ – היינו, שכל זמן שעמלק קיים אין השם בשלימות, ואין בו אלא י"ה כלבד, לפי שענינו של עמלק הוא התנגדות לאותיות ו"ה משם הוי'.

ולכאורה תמוה: מאחר שעמלק מתכוון למרוד בו, בהקב"ה, א"כ מאי⁶⁸ טעמא: (א) התנגדותו היא רק לשלימות השם, ולא לשם בכללותו? (ב) התנגדותו זו לשלימות השם – אינה על י"ה שבשם, הקודם לאותיות ו"ה ונעלה⁶⁹ מהו? (ג) אדרבא, עי"ז נשאר יו"ד ה"א – היינו שנשאר שם שלם (מ(60)?) השמות שאינם נמחקים⁶¹?

(56) להעיר מרמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

(56*) ס"פ בשלח.

(57) פרש"י שם. תנחומא ס"פ תצא. פסיקתא

דר"כ ופסיקתא רבתי פ' זכור. מדרש תהלים ט, ז.

(58) להעיר משערי אורה (לר"י גיקטליא)

ש"ט.

(59) ראה ד"ה מן המיצר תרע"ח. ועוד.

(60) ראה תו"א ס"פ נח ושי"ג – הטעם דשבעה. ובפרדס (ש"א בסופו ושי"ג) יו"ד שמות שאינם נמחקים כו' י"ה כו'. – הרס"ג כותב "ששה", רה"ג – "תשעה" (הובאו בס' עבודת המלך, בהערות לרמב"ם שבהערה הבאה (ירושלים, תשכ"ד) ועיי"ש).

– בשו"ע אדה"ז או"ח ספ"ה ס"ג, ד' שמות שאינן נמחקין". ולהעיר שבזו"ג (ערב, ב) מלכות כו' כלילא מעשר ספיין מעטרא בשבע שמהן שאינן נמחקין". ואכ"מ.

(61) ברמב"ם הל' יסוה"ת (פ"ו ה"ב) ושו"ע

שלימות השם (גם ו"ה) – אזי ניתן אח"כ לבטל את טענת המלאכים, תנה הודך על השמים, והתורה ניתנת כאן למטה.

ובזה מבואר גם גודל הענין דזכירת עמלק, שנוגעת יותר משאר הזכירות (כנ"ל סעיף א) – לפי שזכירת עמלק היא הקדמה ותנאי לכללות הענין דנתינת התורה. עוד קודם שהאדם מקבל ותופס את התורה, צריך להתקיים בו ביטול עמלק המונע את המשכת המוחין במדות ומעשה.

וע"י קיום מצות זכירת עמלק בזמן הגלות, המבטלת את עמלק שבנפש האדם, מזוים וממהרים את העת שבה נוכל לקיים מצות מחיית עמלק כפשוטו, בעולם כולו ובגשמיות, שיתקיים הענין ד"מינוי מלך" – מלכא משיחא, אשר יברר מיהו עמלק, ו(אח"כ⁷⁰) "ילחם מלחמת ה'"⁷¹ – כולל ("מלחמה לה' בעמלק"⁷²) מלחמת עמלק – וינצח⁷³, ואחרי זה⁷⁰ יבנה את בית המקדש השלישי⁷⁴, במהרה בימינו ממש.

(משיחות ש"פ זכור תש"ל, תשל"ג)

בקבלת עול רבוננו – הרי זו (בדקות) מרידה ברבוננו) – צריך כל אחד להשמר, כי בכל דרגא של עבודת וידיעת ה' יתכן שיהי' מקום לטעות בענין זה⁶⁶, באופן הקבלת-עול וכו'.

ז. ובהו יובן גם מה שמלחמת עמלק היתה, "בדרך בצאתכם ממצרים", לפני מתן תורה:

מאחר שכל פרט הוא בהשגחה פרטית, מובן, דהא גופא שמלחמת עמלק בגשמיות היתה קודם מתן תורה, הוא לפי שעמלק ברוחניות לוחם כדי למנוע את הענין והחידוש דמתן תורה: החידוש והפעולה של מתן תורה הוא⁶⁷ – אשר "תורה לא בשמים היא", שאין התורה נשאת רק ברוחניות, אלא עלי' לרדת גם למטה, ללימוד בפועל ומצוות מעשיות דוקא, ואדרבה – המעשה הוא העיקר⁶⁸.

וזה היתה טענת המלאכים⁶⁹, "חמודה גנוזה כו' תנה הודך על השמים": כיון שהתורה היא תכלית הרוחניות והעילוי, הנה מקום נתינתה – "תנה" – צריך להיות, "על השמים", שלמעלה אפילו מהרוחניות שבעולם הזה (שכל האדם).

אבל כאשר מבטלים את ענינו של עמלק – עי"ז שהדברים נמשכים מן המוח אל המעשה בפועל, וישנה

70) כסדר ג' מצות שנצטוו ישראל בכניסתן לארץ (כנ"ל הערה 24) – ראה לקו"ש חט"ז ע' 304 הערה 49.
71) רמב"ם הל' מלכים ספ"א.
72) ס"פ בשלח.

73) כלשון הרמב"ם שם בדפוסים שלא שלטה בהם בקורת הצנזור – "אם עשה והצליח ונצח כל האומות שסביביו" (יל' שכיון עה"פ: מכל אויבך מסביב).

74) (בית ו) כסא שלם (ראה תו"א בתחלתו).

66) להעיר מלקו"ש ח"ח ע' 153 סעיף ה ואילך.

67) ראה לעיל ע' 49, וש"נ.

68) אבות פ"א מ"ז.

69) שבת פח, ב ואילך.

